

บทสรุป

บทที่ 1 บทนำ

การขยายตัวของกระแสสนับสนุนการค้าเสรีนับแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และระเบียบการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะหลังจาก การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (The World Trade Organization/WTO) และการก่อตั้งธนาคารโลก (World Bank) ได้ก่อให้เกิดกระแสการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งขึ้นทั่วโลก จนเกิดเป็นมาตรฐานสากลของกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการปรับปรุงพัฒนาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice) นอกจากนี้ นโยบายสังคมและกระแสสิทธิมนุษยชนก็ได้ให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งในระบบกฎหมายภายใน ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศต่างๆ และในระบบกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights/UDHR) และอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights/ EUCHR) โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมและศาลเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างแท้จริง มาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ คือ มิติด้านความเป็นธรรมในการค้นหาความจริง มิติด้านการเป็นกระบวนการพิจารณาที่ใช้ระยะเวลาอย่างเหมาะสม และมิติด้านค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการเข้าถึงความยุติธรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งใน 3 มิติ คือ มิติด้านความเป็นธรรมในการค้นหาความจริง มิติด้านการเป็นกระบวนการพิจารณาที่ใช้ระยะเวลาอย่างเหมาะสม และมิติด้านค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการเข้าถึงความยุติธรรม และศึกษาวิเคราะห์ว่าการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานสากลหรือไม่ เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ในการวิจัยจะเป็นการศึกษาวเคราะห์ ในเชิง

ประวัติศาสตร์กฎหมาย สังคมวิทยากฎหมาย และกฎหมายเปรียบเทียบ รวมทั้งในฐานะที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นแกนกลางในการบริหารจัดการระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

บทที่ 2 ระบบวิธีพิจารณาความแพ่ง

วิธีพิจารณาความแพ่งมีรูปแบบมาจากระบบกฎหมายที่สำคัญ 2 ระบบ คือ ระบบ Civil Law และระบบ Common Law และนับแต่ปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ระบบวิธีพิจารณาความแพ่งได้หันเหจากแนวคิดแบบเอกชนไปสู่แนวคิดแบบรัฐสวัสดิการ ทั้งนี้ หลักทั่วไปของระบบวิธีพิจารณาความแพ่งมีอิทธิพลต่อบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยทำให้มีการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว การศึกษาหลักการต่างๆ นั้น นอกจากจะช่วยให้เข้าใจ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วในทางปฏิบัติยังเป็นหลักประกันที่สามารถจะทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในแต่ละคดีมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเท่านั้นอันเป็นลักษณะบังคับพื้นฐานอย่างหนึ่งของการเป็นนิติรัฐ

หลักทั่วไปของระบบวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบด้วย บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงที่ผู้พิพากษามีบทบาทเชิงรุก (Active Role) และที่ผู้พิพากษามีบทบาทเชิงรับ (Passive Role) ในกระบวนการพิจารณา หลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้พิพากษา (Judicial Independence and Impartiality) หลักความรับผิดชอบของผู้พิพากษา (Judicial Accountability) หลักความประสงค์ของคู่ความ หลักการได้รับฟังหรือหลักฟังความสองฝ่าย หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย และหลักความไม่เปลี่ยนแปลงของรูปคดี

บทที่ 3 มาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

ทฤษฎีทางกฎหมายแบบดั้งเดิมซึ่งไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ ความต้องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และการเกิดขึ้นของรัฐสวัสดิการ ได้ก่อให้เกิดพัฒนาการหลัก 3 ประการโดยมีจุดมุ่งหมายในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรใช้อำนาจรัฐ

ได้แก่ กระแสความเป็นสากล (Internationalization) ซึ่งเป็นการหันไปใช้บรรทัดฐานทางจริยธรรมระหว่างประเทศที่ได้ร่วมมือกันจัดทำสนธิสัญญาและปฏิญญาสากลต่างๆ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกระแสรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalization) โดยเป็นการแก้ไขกฎหมายพื้นฐานที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนพร้อมกับการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยศาล รวมทั้งการปรับปรุงสังคม กฎหมาย และระบบกฎหมาย ที่เรียกว่า กระแสการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice) อันเป็นความพยายามที่จะทำให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสามารถเข้าถึงได้โดยคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และ ทำให้แน่ใจว่าสิทธิที่ได้รับการรับรองภายใต้กระแสของรัฐธรรมนูญนิยม กระแสความเป็นสากล และปรัชญาของรัฐสวัสดิการจะแปรสภาพจากทฤษฎีไปสู่ความเป็นจริงได้

มาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ กล่าวคือ มิติด้านความเป็นธรรมในการค้นหาความจริง มิติด้านการเป็นกระบวนการพิจารณาที่ใช้ระยะเวลาอย่างเหมาะสม และมิติด้านค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการเข้าถึงความยุติธรรม โดยแต่ละมิติมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

1. มิติด้านความเป็นธรรมในการค้นหาความจริง มีข้อพิจารณาเรื่อง ระบบกฎหมายในการ ค้นหาความจริง แนวปฏิบัติของศาลในกระบวนการพิจารณา และลักษณะของระบบวิธีพิจารณาความ
2. มิติด้านการเป็นกระบวนการพิจารณาที่ใช้ระยะเวลาอย่างเหมาะสม มีข้อพิจารณาเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
3. มิติด้านค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการเข้าถึงความยุติธรรม มีข้อพิจารณาเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และความช่วยเหลือทางกฎหมาย

บทที่ 4 การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทย

การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทย ช่วงก่อนการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในสมัยสุโขทัย ไม่ปรากฏว่ามีระบบศาลยุติธรรมและมีการปฏิรูประบบ

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ในสมัยอยุธยา มีระบบศาลยุติธรรมและเริ่มมีการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งแล้วโดยเป็นการดัดแปลงเพิ่มเติมจากพระธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีในสมัยสุโขทัย ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก่อนได้รับอิทธิพลจากตะวันตก มีระบบศาลในลักษณะเช่นเดียวกับสมัยอยุธยาและศาลจะแยกย้ายกันอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ ในการพิจารณาพิพากษาคดีจะให้หลายหน่วยงานทำงานร่วมกัน และไม่ได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งเพิ่มเติมขึ้นจากสมัยอยุธยาแต่อย่างใดเป็นแต่เพียงการรวบรวมและชำระสะสางกฎหมายสมัยอยุธยาให้ถูกต้องเป็นธรรมดังเช่นสมัยอยุธยาเท่านั้น และในสมัยการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลครั้งใหญ่ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบบกฎหมายไทยดั้งเดิมไปเป็นระบบกฎหมายสมัยใหม่แบบตะวันตกโดยศึกษาแบบอย่างวิธีการจากการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลของญี่ปุ่น ส่วนการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น มีการสร้างศาลสถิตยุติธรรม ก่อตั้งกระทรวงยุติธรรม และตรากฎหมายวิธีพิจารณาความใช้บังคับไปพลางก่อน

การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทย ช่วงการจัดทำและแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้มีการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของไทยครั้งสำคัญต่อเนื่องจากการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นการนำแนวความคิดกฎหมายสมัยใหม่ของตะวันตกมาใช้ในการจัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ.2477 อันเป็นกฎหมายหลักในการใช้พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งของศาล ส่วนในช่วงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจนถึงปัจจุบันนั้น หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง แต่ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติหรือแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น มีการออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความแพ่งโดยแบ่งแยกคดีแพ่งออกเป็นประเภทต่างๆ คือ คดีชำนาญพิเศษ คดีพิเศษ และคดีผู้บริโภค รวมทั้งมีการจัดทำรัฐธรรมนูญ และทำการแก้ไข พระธรรมนูญ

ศาลยุติธรรมอันมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการอุทธรณ์ฎีกาจากระบบสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาไปเป็นระบบอนุญาตให้อุทธรณ์ฎีกาโดยศาลฎีกา

บทที่ 5 การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งในต่างประเทศ

การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบ Common Law หรือประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law โดยในระดับประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น และในระดับระหว่างประเทศ คือ สภาแห่งยุโรป สหภาพยุโรป และสถาบันกฎหมายอเมริกันและสถาบันระหว่างประเทศ เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกฎหมายเอกชนนั้น ได้พยายามที่จะทำให้ระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพตามหลักการพื้นฐานของมาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่ง 3 มิติ

การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งระดับประเทศ อังกฤษได้ดำเนินการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งครั้งใหญ่ในปี ค.ศ.1994 โดยรายงานของ Lord Woolf (Lord Woolf's Report) ที่ใช้ชื่อว่าการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice) เยอรมนี ทำการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งซึ่งถือว่าเป็นการยกเครื่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งในปี ค.ศ.2001 ฝรั่งเศส ได้มีการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งในปี ค.ศ.1995 โดยการจัดทำรายงานข้อเสนอการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งซึ่งใช้ชื่อว่า Réflexions et Propositions sur la Procédure Civile (Report to the Ministry of Justice, La Documentation Française, 1997) หรือรายงานของ Coulon (Coulon Report) และญี่ปุ่น ได้ดำเนินการยกเครื่อง กระบวนพิจารณาความแพ่งโดยการจัดทำร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วเสร็จในปี ค.ศ.1996

ส่วนการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งระดับระหว่างประเทศ สภาแห่งยุโรป (Council of Europe) ในปี ค.ศ.1984 คณะมนตรีแห่งสภาแห่งยุโรปได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะ (Recommendation) เรื่องหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการ

ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบงานศาล (Committee of Experts on the Working of the Judicial System) สหภาพยุโรป (European Union/EU) คณะกรรมาธิการยุโรปได้แต่งตั้งคณะกรรมการประมวลกฎหมายว่าด้วยศาลและวิธีพิจารณาความแพ่งยุโรปโดยมีศาสตราจารย์ Marcel Storme เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้ได้เสนอรายงานที่ชื่อว่ารายงานของ Marcel Storme ในปี ค.ศ.1993 และสถาบันกฎหมายอเมริกันและสถาบันระหว่างประเทศเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกฎหมายเอกชน (ALI-Unidroit) ได้ดำเนินโครงการจัดทำหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสากล (Principles of Transnational Civil Procedure) โดยคณะทำงานซึ่งรับผิดชอบศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาโครงการดังกล่าวได้จัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการดังกล่าวในประเทศฝรั่งเศสในปี ค.ศ.2000 และปี ค.ศ.2003

บทที่ 6 การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทยสู่มาตรฐานสากล

ระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทย ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และไม่สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีปัญหาต่างๆ ที่สมควรได้รับการแก้ไข ได้แก่ ปัญหาความสับสนในระบบกฎหมายในการค้นหาความจริง ปัญหาแนวปฏิบัติของผู้พิพากษาและคู่ความในกระบวนการพิจารณาที่ไม่สอดคล้องกับระบบกฎหมายในการค้นหาความจริง ปัญหากระบวนการคดีแพ่งที่มีหลากหลายประเภทเกินไปและการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ โดยไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นแกนกลาง ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดจากระบบการอุทธรณ์ฎีกา ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดจากคดีค้างค้างในศาลสูง ปัญหาความล่าช้าในการบังคับคดีที่เกิดจากการใช้และการตีความกฎหมาย ปัญหาความล่าช้าในการบังคับคดีที่เกิดจากตัวบทบัญญัติกฎหมาย ปัญหาการดำเนินคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อผูกมัดที่มีค่าใช้จ่ายสูง และปัญหาผู้ที่ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่อาจขอให้ศาลแต่งตั้งทนายความในการฟ้องหรือต่อสู้คดี

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยในปัจจุบัน อยู่บนรากฐานของระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแบบเสรีนิยม (Liberal Civil Procedure) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทันสมัยในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โดยได้มีการนำแนวคิดแบบสมัยใหม่มาปรับเข้ากับกระบวนการพิจารณาคดีของไทยที่สืบทอดมาจากกฎหมายไทยดั้งเดิม เพื่อให้เหมาะสมแก่กาลสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และความต้องการในสังคมไทย แต่เป็นที่ทราบดีว่าการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายดังกล่าวอาศัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ประสิทธิภาพของหน่วยงานของรัฐ องค์ความรู้ด้านการจัดการและเทคโนโลยีเท่าที่เป็นอยู่ในยุคปลายศตวรรษที่ 19 เป็นรากฐานสำคัญ แม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาก็เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งโดยใช้วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในบางเรื่องบางประเด็นซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติหรือแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น หรือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการออกกฎหมายใหม่โดยมิได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นแกนกลาง การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของไทยที่ผ่านมาจึงเป็นการตอบสนองความต้องการปรับปรุงระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสังคมไทย ในลักษณะของการใช้เครื่องมือ (Tools) มากกว่าที่จะเป็นลักษณะของการแก้ไขปัญหาโดยใช้ข้อความคิด (Concepts) ในเชิงระบบระบบดังเช่นการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของนานาอารยประเทศ

อย่างไรก็ดี การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทยก็มีความสอดคล้องกับวิธีการแก้ไขปัญหานักกฎหมายไทยหรือศาลไทยที่มักจะได้ไม่มีการวางแผนหรือวางหลักในการปฏิรูปไว้ล่วงหน้า เป็นการแก้ไขปัญหาไปตามปัจจัยภายในและภายนอกประเทศซึ่งดูเหมือนจะไร้ทิศทาง แต่แท้จริงแล้วไม่ได้ไร้ทิศทางเสียทีเดียวเพราะเป็นทิศทางตามแบบเฉพาะของไทย และได้ก่อให้เกิดประสิทธิผลในระดับที่น่าพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของต่างประเทศ แต่ก็มีข้อด้อยตรงที่การปฏิรูปของประเทศไทยไม่อาจสร้างแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้มีการแก้ไขปัญหาระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งในภาพรวมได้ดังเช่นการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของต่างประเทศ และยังคงมีข้อเสียหรือข้อบกพร่องอยู่เป็นจำนวนมาก

ดังนั้น ระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย จึงไม่เป็นไปตามหลักการและมาตรฐานสากลของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และไม่สอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ จะต้องทำการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย ด้วยพื้นฐานข้อความคิดในเชิงระบบ พิจารณาแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ที่ยังคงมีอยู่ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งในเชิงหลักการหรือโครงสร้างแทนที่จะมองปัญหาจากข้อขัดข้องหยาบหยาบเฉพาะเรื่องเฉพาะราว และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นแกนกลางในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาของระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งมากกว่าการใช้แนวคิดแบบแยกส่วน เพื่อให้การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย ไปสู่มาตรฐานสากล และสามารถตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างแท้จริง

การแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ที่ยังคงมีอยู่ในทั้ง 3 มิติ คือ จะต้องดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทของผู้พิพากษาและคู่ความตามหลักการพื้นฐานของระบบกฎหมายในการค้นหาความจริงที่แท้จริงของไทยให้แก่ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป ปรับทัศนคติและแนวคิดของผู้พิพากษาเกี่ยวกับบทบาทในการค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณาหรือปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติของตนให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายในการค้นหาความจริงที่แท้จริงของไทย มีระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อช่วยเหลือผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีแพ่งทั่วไปเช่นเดียวกับคดีผู้บริโภค ทำให้ผู้พิพากษาทุกชั้นศาลตระหนักถึงผลเสียของการคงบทบาทเชิงรับในการค้นหาความจริงโดยไม่ปรับเปลี่ยนหรือไม่ปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ปรับปรุงแก้ไขประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายในการค้นหาความจริงที่แท้จริงของไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่ปล่อยให้แนวโน้มที่ระบบวิธีพิจารณาคดีแพ่งมีหลากหลายประเภทเกินไป และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาโดยไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นแกนกลางดำเนินต่อไปโดยในการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือระบบวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยซึ่งจะต้องดำเนินการเป็นระยะๆ ต่อเนื่องไปอีกนั้นจะต้องกระทำด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมีการนำลักษณะเฉพาะหรือหลักการ

สำคัญของคดีแพ่งประเภทต่างๆ มาบัญญัติให้สอดคล้องประสานเข้ากันได้กับหลักทั่วไปที่ใช้กับคดีแพ่งทั่วไปได้ กำหนดให้การอนุญาตให้อุทธรณ์ฎีกาโดยศาลฎีกาในคดีแพ่งทุกประเภทเป็นระบบเดียวกัน จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเพื่อปรับปรุงระบบโครงสร้างของศาลอุทธรณ์ให้สอดคล้องกับระบบอนุญาตให้อุทธรณ์ฎีกาโดยศาลฎีกา ปรับปรุงระบบบริหารจัดการคดีที่ขออนุญาตฎีกาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปลี่ยนแปลงการอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์จากระบบการรับรองให้อุทธรณ์โดยศาลชั้นต้นเป็นระบบอนุญาตให้อุทธรณ์โดยศาลอุทธรณ์ เสริมสร้างความแข็งแกร่งของศาลชั้นต้น เพื่อให้คู่ความเชื่อมั่นศรัทธาในคำพิพากษาศาลชั้นต้นและไม่อุทธรณ์ฎีกาต่อไป มีระบบการเพิ่มอัตราผู้พิพากษาในศาลสูงเป็นการเฉพาะกิจภายในระยะเวลาหนึ่งเพื่อจัดการกับคดีที่ค้างค้างอยู่ ใช้ระบบผู้พิพากษานายเดี่ยวในศาลอุทธรณ์กับคดีบางประเภท เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการคดีอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เสริมความแข็งแกร่งของศาลชั้นต้นและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายบังคับคดีอย่างแท้จริงในภาพรวมให้แก่ผู้พิพากษาทุกชั้นศาล อัยการ ทนายความ และเจ้าพนักงานบังคับคดี รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นในชั้นบังคับคดีที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของคดีถึงที่สุดในศาลชั้นต้นและที่เกี่ยวกับเนื้อหาของคดีถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์และทำให้กระบวนการบังคับคดีรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการบังคับคดีโดยวิธีอื่นได้โดยไม่ต้องยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดแต่เพียงอย่างเดียว มีหลักเกณฑ์และวิธีการการบังคับคดีทรัพย์สินทางปัญญา ผู้พิพากษาต้องดำเนินบทบาทเชิงรุกเพื่อช่วยเหลือคู่ความในการดำเนินคดีในศาลเร็วและคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีในศาลเร็วและคดีไม่มีข้อยุ่งยากไม่ต้องใช้ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแทนคู่ความฝ่ายที่ชนะคดี และกำหนดให้ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือผู้ที่หากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรอาจขอให้ศาลแต่งตั้งทนายความในการฟ้องหรือต่อสู้คดีได้